

In dien tijd bestonden er nog geen dagbladen. Vóór de uitvinding van de dagbladpers, waren in ons land de Rederijkers-kamers, met en nevens den kansel, de eenige macht, welke in staat was de hartstochten gaande te maken of de denkbeelden van het volk te leiden. Deze invloedrijke vereenigingen waren uiterst vrijzinnig en de leden er van bekleedden allerlei standen in de maatschappij. In 1480 werd in Antwerpen de St. Lucas-gilde, de vereeniging van hen die de beeldende kunsten beoefenden, met de Rederijkerskamer de Violiere vereenigd en zulks uit overweging, dat de schilderkunst en de dichtkunst moesten samengaan. In 1561 zien wij, dat Anthonis van Straelen, heer van Merxem, burgemeester, hoofdman dezer kamer was 1), terwijl schepen Melchior Schits, heer van Rumpst, het ambt van Prins vervulde. In dat jaar noodigde deze kamer veertien andere kamers uit den lande tot een gezamenlijk tournooi binnen Antwerpen uit. De intrede van het feestvierende leger duurde van één uur des middags tot drie uren des nachts. De mededingers wedijverden onderling in pracht. Een der twee Mechelsche kamers was met meer dan 600 personen in den stoet vertegenwoordigd, daaronder 112 edellieden en 326 man te paard. De Brusselsche kamer, het Marien-Kruisken, telde wel 1000 man, waaronder 349 ruiters. De wedstrijd tusschen de rederijkerskamers der steden, het zoogenaamde „Landjuweel” duurde van den 3^{den} tot den 23sten Augustus en daaraan sloot zich een tusschen die der dorpen, hetwelk eerst den 2^{den} September eindigde. Op den zestienden dag van het feest berekende een ooggetuige, dat men reeds honderdduizend Engelsche ponden, minstens zeven en een half miljoen gulden hedendaagsch geld, verteerd had.

Dat de meeste schilders ook lid eener Rederijkerskamer waren, is niet meer dan natuurlijk, en het is niet te betwijfelen, dat deze kamers, door hare kluchten, liederen en spotprenten, voor de zaak der vrijheid ten minste evenveel propaganda maakten als de rondtrekkende predikers dit voor de hervorming deden. De regeering achtte sommige harer voorstellingen dan ook zóó gevaarlijk, dat nieuwe plakaten werden uitgevaardigd om ze tegen te gaan. Maar het verbod vond overal tegenstand en in verschillende gemeenten, vóoral in Holland, ontzag men zich niet er den draak mede te steken. De dwinglandij die een volk in bloed en tranen dompelde, zegt Motley, was niet in staat het te beletten zich op de meest bijtende wijze over zijne onderdrukkers vroolijk te maken.

Dit bleek vooral ook bij de inneming van den Briel, in 1572, door de Watergeuzen, eene gebeurtenis, die eene plotselinge ommekeer van zaken moest te weeg brengen, die bij de burgerij de schier uitgedoofde hoop op verlossing tot lichte laaie deed opvlammen en in de harten der verdrukten opgewonden blijdschap, in die hunner onderdrukkers verwondering en ontsteltenis moest te voorschijn roepen.

„Op den eersten April
Kreeg Ducdalf een bril.”

---

1) Hij werd later, op last van Alva, ter dood gebracht.